

DET GAMLE RÅDHUS I VIBORG

KUNSTMUSEUM OG NY INDGANG
TIL DOMKIRKEKVARTERET

UDARBEJDET AF:

SKABT ARKITEKTUR

SKT. PAULS GADE 40N
8000 AARHUS C

SKABT.DK
CVR 37 76 59 37
TLF 60 56 51 89

TEAMET BAG:
KARL-ANDRÉ KAALBY JOHANNESSEN
ANNE STAUN CHRISTIANSEN
DAN RAVNEBERG NIELSEN
MALENE KRUSE BUNDGAARD

HVOR IKKE ANDET ER NÆVNT, ER BILLEDER, ILLUSTRATIONER OG TEGNINGER TILHØRENDE ENTEN SKOVGAARD MUSEET, VIBORG KOMMUNE ELLER SKABT ARKITEKTUR.
ALT MATERIALE UDARBEJDET AF SKABT ARKITEKTUR MÅ ANVENDES TIL FONDSØGNING, DEBAT OG KOMMUNIKATION AF PROJEKTET.

TEGNINGER, VISUALISERINGER OG ILLUSTRATIONER ER UDFORMET PÅ ET MEGET TIDLIGT STADIE, UDEN ET DYBDEGÅENDE TEKNISK GRUNDLAG, OG DER ER DERFOR IKKE TAGET HØJDE FOR BYGBARHED, PRÆCIS OPMÅLING, TEKNISKE LØSNINGER ETC.

UDARBEJDET FOR:

PRINSENS ALLE 5
8800 VIBORG
KULTUR OG UDVIKLING
DOMKIRKEKVARTERET.DK

SKOVGAARD MUSEET

DOMKIRKESTRÆDE 2-4
8800 VIBORG
SKOVGAARDMUSEET.DK

INDHOLDSFORTEGNELSE

5

INDLEDNING

6

BAGGRUND

Domkirke kvarteret

Skovgaard Museet

14

DEN GAMLE RÅDHUSBYGNING

Bevaringstilgang

Åbningstræk

Nye funktioner i en kompleks bygning

24

SKOVGAARD MUSEET I NYE RAMMER

Udstillingsmuligheder

Udstillinger og aktiviteter

Festsalen som husets midtpunkt

30

FYSISKE TILTAG

33

AFRUNDING

Lignende museer

Visualiseringer

BILLEDE AF SYDLIG FACADE MED
VIBORG ARREST I BAGGRUNDEN

INDLEDNING

Det gamle rådhus i Viborg er en markant bygning midt i det historiske Domkirke kvarter. Bygningen har i flere år stået funktionsløst og ventet på, at de helt rigtige aktører og den rette vision skulle flytte ind.

Domkirke kvarteret bliver i de kommende år radikalt genoplivet som led i en stor vision om at synliggøre området som en markant historisk og kunstnerisk destination i Danmark. I den forbindelse kan det gamle rådhus spille en central rolle som et fælles velkomstcenter og indgang til hele området og dets oplevelser.

På samme tid er det nærliggende kunstmuseum, Skovgaard Museet, i gang med at undersøge mulighederne for at udvide samt etablere mere tidsvarende udstillingsfaciliteter. Materialet her viser derfor det potentiale, der ligger i, at museet kan flytte ind i det gamle rådhus.

Ved at kombinere både kunstmuseum og udadvendte publikumsfaciliteter, såsom velkomstcenter, cafe og delvist fælles auditoriemuligheder, så er drømmen at få et hus fuldt af liv til gavn for både turister og for hele Viborg.

Det udarbejdede materiale er tænkt som et visions- og inspirationskatalog, der kan danne grundlag for debat og diskussion af projektet.

BAGGRUND

Domkirke kvarteret er Viborgs og Jyllands hjerte. Der, hvor historiske veje flettes, ligger Domkirke kvarteret præcist placeret i landskabet. Viborg har haft rollen som magtcenter, samlingssted og åndeligt midtpunkt gennem mere end tusind år. Viborgs historie og status gennem århundreder som Jyllands hovedby er hele Danmarks historie. Som besøgende i området kan man stedvist føle sig henført til en anden tid og få en fornemmelse af, at dette sted engang har været centrum for retsvæsen, kongemagt, kirkemagt og demokrati.

En række aktører i området har sammen med Viborg Kommune sat sig som mål at etablere et samlet kulturelt kraftcenter omkring Domkirke kvarteret uden sidestykke i Danmark. Dette skal ske ved at samle områdets seværdigheder til én samlet attraktion. Bygninger, pladser og kulturhistoriske oplevelser skal formes og formidles på en måde, så de er attraktioner i sig selv og samtidig indgår i en større helhed.

Der er et stort udviklingspotentiale i Domkirke kvarteret. Den tidligere Vestre Landsret bliver omdannet til et nyt Viborg Museum, der skal formidle Viborg bys enestående danmarkshistorie. Det gamle rådhus på Stænderpladsen står som endnu et fornemt ”magtens hus” som

nabo til det nye Viborg Museum og til Domkirken. Den rige bygningskulturelle arv i kvarteret fra middelalderen og frem giver en enestående chance for at fortælle nuværende og kommende generationer om vores fælles rødder og den danmarkshistorie, som har sit afsæt i Viborg.

I publikationen Vision: Helhedsplan for Domkirke kvarteret i Viborg præsenterer aktørerne visionen og de delprojekter, der tilsammen skal danne det kommende Domkirke kvarter.

Organisation

En styregruppe koordinerer den videre udvikling af Domkirke kvarteret og består af repræsentanter fra Viborg Stift, Viborg Kommune, Viborg Domsogns Menighedsråd, Skovgaard Museet samt Viborg Museum.

STÆNDERPLADSEN AFGRÆNSET AF DET TIDLIGERE RÅDHUS OG DEN TIDLIGERE VESTRE LANDSRET MED ’SUKKENES BRO’ I BAGGRUNDEN

DOMKIRKEKVARTERET - 1000 ÅRS DANMARKSHISTORIE

Domkirkekvarteret i Viborg er fyldt med spor af det liv som tidligere har udspillet sig her. Byen har gennem 1000 år været et centralt sted for udøvelsen af kongemagt, kirkemagt, retsprincipper og demokrati, og dette har sat sit præg på byen.

Mens nogle spor er væk, kan andre fortsat læses direkte eller indirekte i den eksisterende bystruktur. Arkæologiske levn findes i rigt mål under jorden i form af kirkegårde og bygningsfundamenter. Der har været en pragmatisk tilgang i forhold til genanvendelse, nedrivning og omdannelse af såvel bygninger som byrum. Særligt i 1870'erne og efter 2. verdenskrig har området gennemgået store forandringer.

Mange af de bygninger, som har domineret området i før-reformatisk tid; klostre, kirker, kannikegårde, kapeller og kirkegårde står ikke mere, men har alligevel været retningsgivende for, hvor den bebyggelse som findes i dag står, og hvordan den ser ud.

Danmarks vigtigste retsområde

I bakkerne ved søen mødte vejene fra nord, øst og vest den sydgående hærvej. Her kom jyderne for at ofre til guderne og holde ting. Stedet kaldte de Viberge - det hellige bjerg.

Engang i den tidlige middelalder flyttede landstinget op på højdedraget, hvor en domkirke blev opført. Viborg Landsting blev regnet for landets vigtigste, og retsområdet dækkede foruden Jylland også Fyn og de tiliggende øer. Fra det gamle landsting over Den kgl. Landsøverret til Vestre Landsret løber over 1000 års retshistorie i en ubrudt linje. Domkirkekvarterets retslige historie spiller således en helt særlig rolle i fortællingen om Danmarks udvikling som retsstat.

Kongernes Viborg

Blandt tingets fornemste opgaver var hyldningen af de danske konger. Fra gammel tid havde landstinget i Viborg den afgørende stemme ved kongevalget, og Viborg Landsting blev stedet, hvor en konge skulle hyldes, før det kunne ske på landstingene i Lund og Ringsted. Senest fra Hardeknud i 1027 til enevældens indførelse i 1660 blev danske regenter hyldet på Viborg Landsting. Viborg var Jyllands politiske magtcentrum.

Kirkens jyske hovedby

Med overgangen til kristendom blev Viborg kirkens jyske hovedby, når man tæller klostre og kirker. Bispesædet kom i 1059, og i løbet af de næste få hundrede år blev domkirken, fem klostre og tolv sognekirker opført. Med de mange kirkelige institutioner befandt Viborg sig i en særklasse blandt danske middelalderbyer.

Domkirkekvarteret fortæller også reformationshistorie. Franciskannermunke, også kaldet gråbrødre, stiftede i 1235 deres kloster nær domkirken, og det var i klosterets kirke, at den danske reformator Hans Tausen små 300 år senere - fra 1527/1528 - prædikede den lutherske lære. Det var dog ikke den første kirke i Viborg, som Tausen benyttede, idet han allerede fra 1526 prædikede i Sankt Hans Kirke på nutidens Nytorv. Det hele endte som bekendt med reformationen.

Danmarkshistorie og demokrati

En lang række af nationalhistoriens dramatiske kapitler har udspillet sig i Domkirkekvarteret. Det var her på landstinget, at bestemmelserne i Jyske Lov blev udmøntet fra 1241. Det var også her, at kong Erik Klipping først blev kronet og siden begravet i domkirken, efter mordet på ham i Finderup Lade i 1286.

I 1536 var Gammeltorv skueplads for den brutale henrettelse af Skipper Clement, hvormed borgerkrigen, kendt som Grevens Fejde, fandt sin afslutning. Stænderhuset nord for Domkirken blev hjemsted for den Nørrejyske Stænderforsamling i årene 1834 til 1848, fundamentet til et demokratisk Danmark. Det var også her, 16 personer blev dømt til døden for landsforræderi under retsopgøret, der fulgte efter besættelsen af landet 1940-1945.

Domkirkekvarteret fortæller danmarkshistorie, og de mange dramatiske begivenheder og centrale institutioner har givet området sit helt særlige præg.

Flere af disse institutioner har flyttet rundt mellem de eksisterende "magtens huse" i området, som var blevet for trange til deres oprindelige formål, og har dermed været med til at bevare bygningsarven og sikre en vis historisk kontinuitet.

DRONEFOTO AF DOMKIRKEKVARTERET

*”ET NYT VELKOMSTCENTER SKAL VÆRE
INDGANGSPORTALEN TIL DOMKIRKEKVARTERET.
VELKOMSTCENTERET BLIVER ET CENTRALT
UDGANGSPUNKT FOR EN SAMMENHÆNGENDE
OPLEVELSE. HER SKAL BESØGENDE BYDES
VELKOMMEN, INTRODUCERES TIL OMRÅDET OG
GUIDES PÅ VEJ TIL ALLE OMRÅDETS OPLEVELSER”*

OVERSIGTDIAGRAM AF VISIONEN FOR DOMKIRKEKVARTERET

VISIONEN

”Viborgs domkirkekvarter indtager en vigtig plads i Danmarkshistorien som et helt centralt sted i landet for verdslig og kirkelig magt i 1000 år. Stedets dramatiske historie rummer således nøglen til at forstå det moderne Danmarks tilblivelse og monarkiets, kirkens, retsstatens og demokratiets udvikling fra vikingetiden til i dag. Domkirkekvarterets institutioner, bygninger og byrum skal i fællesskab formidle stedets historier og forene kulturarv, arkitektur og kunst som én samlet kulturattraktion. Her skal byens borgere og besøgende fra ind- og udland kunne erkende, reflektere og lade sig inspirere af stedets stærke historie og betydning gennem oplevelser og fordybelse.”

Hærvejsruten

Flere og flere pilgrimme lægger vejen omkring Viborg på deres vandring ad de historiske veje, som kan dateres flere tusind år tilbage, hvoraf flere er blevet samlet under betegnelsen Hærvejsruten. Hærvejsruten er udpeget som europæisk kulturrute og i 2016 afmærket som Sankt Olavsvej og camino. Viborg indtager her en nøglerolle med afsæt i byens religionshistorie. Krypten i Viborg Domkirke er for pil-

grimme et udgangs- og samlingspunkt på ruten. Viborg Pilgrimshus ”Herberget” har siden 2017 tilbudt alle pilgrimme/ vandrere overnatning i en ombygget tidligere børnehaven nord for Gråbrødre Kloster.

Domkirkekvarterets placering i byen

Domkirkekvarteret ligger i hjertet af Viborgs gamle middelalderbydel. I denne del af byen findes mange smukke, fredede og bevaringsværdige bygninger og byrum i ”verdensklasse”. Mange mennesker besøger byen for at opleve historien fortalt i dens egne rammer.

Et nyt velkomstcenter

Et nyt velkomstcenter skal være indgangsportalen til Domkirkekvarteret. Velkomstcenteret bliver et centralt udgangspunkt for en sammenhængende oplevelse. Her skal besøgende bydes velkommen, introduceres til området og guides på vej til oplevelser. Her vil også være de praktiske foranstaltninger som toilet, café, billetsalg og butik.

Læs mere på domkirkekvarteret.dk

SKOVGAARD MUSEET

**”MUSEET HAR EN STOR SAMLING OG VISER ÅRET
RUNDT SKIFTENDE SÆRUDSTILLINGER”**

Baggrund

Skovgaard Museet blev oprettet i 1937 på baggrund af en aftale mellem Viborg Kommune og Skovgaard-familien. Familien skænkede deres kunstsamling mod, at byen stillede en passende museumsbygning til rådighed. Skovgaard Museet har siden sin oprettelse ligget i fire forskellige bygninger i umiddelbar nærhed af Viborg Domkirke, som med Joakim Skovgaards udsmykning var anledningen til, at museet blev oprettet og kom til at ligge i Viborg.

Skovgaard Museet er et statsanerkendt kunstmuseum, hvis ansvarsområde er defineret som ”kunstneriske udtryk frembragt af Joakim Skovgaard og hans slægt, familiens venner, elever og forbilleder samt de relevante kunstneriske genrer, som især er blevet dyrket af disse (den kirkelige kunst, kunsthåndværk, landskabsmaleri).” Museet har en stor samling på over 13.000 inventarumre og viser året rundt skiftende særudstillinger.

Nuværende forhold

Skovgaard Museet har siden 1981 ligget i Domkirkestræde 2-4. Domkirkestræde 2 er Viborgs tidligere rådhus fra 1728, en fredet barokbygning i tre etager. Domkirkestræde 4, der fungerer som museets administrationsbygning, er den tidligere telegrafbygning fra 1856 og er bevaringsværdig. Begge bygninger ejes af Viborg Kommune.

Museets nuværende forhold er meget mangelfulde i forhold til de krav og forventninger, som der stilles til et moderne kunstmuseum. Brandsikkerheden, de klimatiske forhold, tyverisikring, belysning og tilgængelighed er nogle af de konkrete udfordringer, som har negativ indvirkning på gæster, personale og kunsten.

Drømme for en ny museumsbygning

Skovgaard Museets nuværende fysiske forhold er i stigende grad en forhindring for museets virke som kunstmuseum med øgede krav om moderne faciliteter for gæster, kunst og personale. Museet

SKOVGAARD MUSEETS NUVÆRENDE BYGNING PÅ GAMMELTORV

er i den grad udfordret på plads både kvantitativt og kvalitativt. Men det er ikke bare de fysiske faciliteter, der er mangelfulde; museets begrænsede forhold spænder også ben for museets faglige og formidlingsmæssige arbejde. Museet kan ikke levere forsvarlige forhold til at præsentere samlingerne eller særudstillingerne, og heller ikke undervisningsforløb eller arrangementer for børn og voksne. I den nuværende bygning foregår alle disse funktioner oveni hinanden pga pladmangel. Fx laver museet aktuelt undervisning på den etage, hvor museets guldalderssamling hænger og foredrag og intimkoncerter i den sal, hvor museet har særudstillinger. På Stænderpladsen 2 ville man kunne adskille

disse forskellige funktioner og sikre optimale forhold til hver enkelt: ordentlig klimastyring og tyverisikring, hvor samling og særudstilling er, en foredragsal med mulighed for at lukke af for dagslys og have komfortable stole og ordentlige lydforhold; et undervisnings- og værkstedsløse med mulighed for kreativ aktivitet, gruppearbejde etc.

En ny museumsbygning vil også give mulighed for at folde museets ansvarsområde, Skovgaard-familien, ud og meget bedre kunne fortælle historien om denne historisk og kunstnerisk vigtige familie. Ikke kun for deres egen skyld, men fordi man gennem Skovgaard-familien kan fortælle 100 års danmarkshistorie på grund af

familiens tætte forbindelse til vigtige politiske, religiøse og kulturelle personligheder. Gennem familiehistorien kan museet skabe en personlig og vedkommende formidling af en historisk periode, der har været essentiel for etableringen af det moderne Danmark.

Derudover vil det give Skovgaard Museet mulighed for at vise særudstillinger af en kaliber og kvalitet, som museets nuværende bygning ikke kan opfylde. Det vil give museet mulighed for ikke blot nationale, men også internationale samarbejder med andre museer for at forbinde Skovgaard-familien med den europæiske samtid, de var forbundet med.

ØVERST: SKOVGAARD
MUSEETS FASTE SAMLING
NEDERST: PARTI FRA UDKAN-
TEN AF TISVILDE SKOV, 1845

Værkerne

Skovgaard Museet er landets mindste statsanerkendte kunst-museum, men har en af landets største kunstsamlinger på over 13.000 værker. Det er dog ikke så meget kvantiteten af samlingen, der er vigtig, som kvaliteten af den, som er blevet øget i væsentlig omfang de senere år gennem generøs fondsstøtte. Det, der er unikt ved museets samling er, at den primært er skabt af kunstnere fra den samme familie. Dermed kan Skovgaard Museet som landets eneste kunstmuseum formidle en sammenhængende historie, der lægger vægt på det personbårne og de personlige relationer. Det er således ikke blot en spredt fægtning af værker fra en bestemt periode, museet kan formidle, men en sammenhængende historie om en per-sonlig og kunstnerisk udvikling for familiens kunstnere. Fx hvordan P.C. Skovgaard påvirkede sine tre børns kunstneriske udtryk, og hvordan de med årene udviklede sig som selvstændige kunstnere.

Skovgaard-familien

Historien om Skovgaard-familien er nemlig ganske enestående. Danmark rummer en række enmandsmuseer (fx Thorvaldsens Museum, Willumsens Museum, Johannes Larsen Museet, Museum Jorn) og et museum som Skagens Kunstmuseer repræsenterer en kunstnerkoloni med malere, der også var i familie med hin-anden. Men de viser kun en enkelt kunstners eller en enkelt periodes udvikling. Skovgaard-familiens historie spænder fra

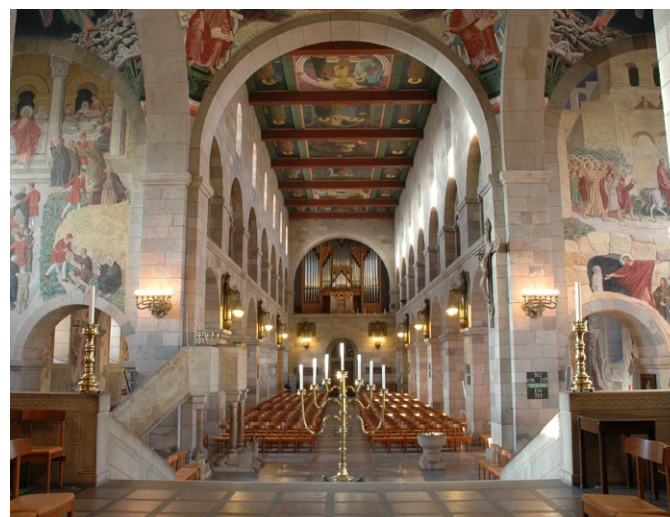
starten af det 19. århundrede til langt ind i det 20. århundrede. Fra P.C. Skovgaards (1817-1875) succesfulde karriere som en af guldalderens mest anerkendte landskabsmalere, til hans tre børns, Joakim (1856-1933), Niels (1858-1938) og Susette (1863-1937), udvikling fra kunstnere, der fulgte i deres fars fodspor, til de nybrud, de skabte omkring århundredeskiftet på den danske kunstscene. Deres berømmethed og anerkendelse gjorde også, at de havde nære relationer til den grundlovgivende forsamling, tidens videnskabs-mænd, digterpræsten N.F.S. Grundtvig, og kvindesagsforkæmpere. Hertil kom flere af Joakim og Niels Skovgaards børn, som også blev anerkendte kunstnere. Skovgaard-familiens tid spænder således fra enevælden til anden verdenskrig, fra guldalderen til modernismen. Skovgaard Museet vil gerne forbinde kunsten med historien og gøre den levende, vedkommende og personlig med Skovgaard-familiens medlemmer som symptomatiske for en større fortælling om Danmarks udvikling.

**”SKOVGAARD MUSEET VIL GERNE FORBIN-
DE KUNSTEN MED HISTORIEN OG GØRE DEN
LEVENDE, VEDKOMMENDE OG PERSONLIG
MED SKOVGAARD-FAMILIENS MEDLEMMER
SOM SYMPTOMATISKE FOR EN STØRRE
FORTÆLLING OM DANMARKS UDVIKLING”**

SKOVGAARD-FAMILIEN

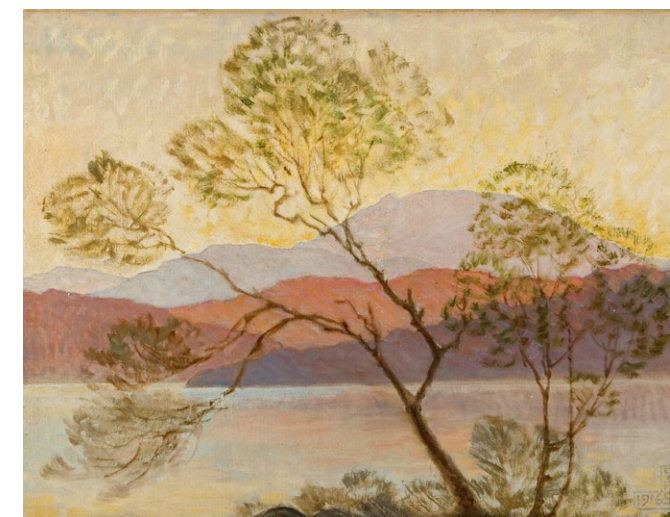
PETER CHRISTIAN SKOVGAARD (1817-75)
UDSIGT OVER HAVET FRA MØNS KLINT, 1850

JOAKIM FREDERIK SKOVGAARD (1856-1933)
KUNSTNEREN BAG VIBORG DOMKIRKES UDSMYKNING. SKOV-
GAARD MUSEET BLEV OPRINDELIGT OPRETTET FOR AT HÆDRE
HAM OG UDSMYKNINGEN HAN SKABTE MELLEM 1901-1913.
(VIBORGDOMKIRKE.DK)

NIELS KRISTIAN SKOVGAARD (1858-1938)
UNDER LINDELØV I NYSØ HAVE, 1897

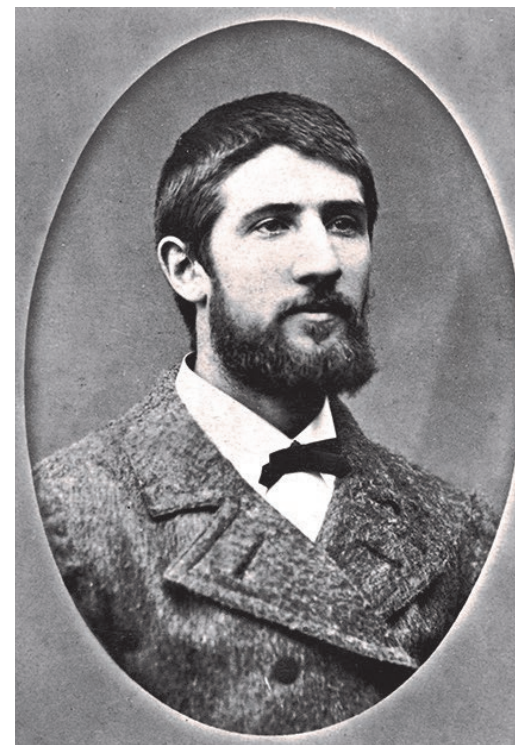
SUSETTE HOLTEN FØDT SKOVGAARD (1863-1937)
RANFJORDEN 28. JUNI, 1916

PETER CHRISTIAN SKOVGAARD (1817-75)

Peter Christian Skovgaard var en af Guldalderens hovedskikkelser. Han var især kendt for sine storladne skildringer af det danske landskab. Under uddannelsen studerede han klassisk europæisk landskabskunst i samlingerne i København, men siden skabte han malerier, der byggede på hans mange studier i naturen. Efter 1850 udviklede han en monumental og personlig udtryksform, som fik stor betydning for de efterfølgende generationer.

JOAKIM FREDERIK SKOVGAARD (1856-1933)

Skovgaard Museet blev oprindeligt oprettet for at hædre Joakim Skovgaard og formidle den udsmykning, han skabte i Viborg Domkirke 1901-1913. Joakim ønskede dog, at museet også skulle være for den øvrige familie, der rummede flere kunstnere: hans far P.C. Skovgaard og hans to søskende Niels og Susette, samt flere af deres kunstneriske kolleger. Byen stillede en bygning til rådighed og til gengæld skænkede familien deres kunstsamling til museet. Således blev Skovgaard Museet grundlagt i 1937.

NIELS KRISTIAN SKOVGAARD (1858-1938)

Niels Kristian Skovgaard var bror til Joakim Skovgaard og søn af guldaldermaleren P.C. Skovgaard. Han var maler, billedhugger og kunsthåndværker og arbejdede alsidigt med flere kunstneriske genrer. Hans mest kendte værker tæller Magnusstenen i Skibelund Krat og vignetten af en harpespillende mand, der pryder Højskolesangbogen.

SUSETTE HOLTEN FØDT SKOVGAARD (1863-1937)

Susette Cathrine Holten var P.C. og Georgia Skovgaards tredje barn. Ligesom sin far og to brødre, Joakim og Niels Skovgaard, blev hun kunstner trods svære odds. Susette malede fortrinsvis landskaber, men også figurbilleder, portrætter og blomstermotive. Hun eksperimenterede med formerne og et til tider næsten abstrakt formsprog.

TV. RÅDHUSBYGNINGENS ØSTLIGE FACADE,
MED ARRESTENS MURE TIL VENSTRE.
MF. TRAPPEOPGANG I BYGNINGENS NORD-
ØSTLIGE HJØRNE, DER I FREMTIDEN VIL
SKABE FORBINDELSEN TIL BROEN.

DEN GAMLE RÅDHUSBYGNING

DEN GAMLE RÅDHUSBYGNINGS NORDLIGE
FACADE HVOR 'SUKKENES BRO' FORBINDER
BYGNINGEN MED DET KOMMENDE
NYE VIBORG MUSEUM, SÆRUDSTILLINGS-
BYGNINGEN OG DET NYE P-HUS

FORBINDELSESGANG PÅ 1. SAL

DEN GAMLE RÅDHUSBYGNING

Det gamle Rådhus fra 1870 var officielt bygget som et Råd-, ting- og arresthus. Det overtog funktionen som rådhus fra det daværende rådhus (1729-1874) hvor Skovgaard Museet i dag har lokaler.

Det gamle rådhus ligger i det gamle domkirkekvarter i Stænderpladsens østlige ende med visuel kontakt til Viborg Domkirke syd for pladsen og det gamle Vestre Landsret nord for pladsen.

Stænderpladsen, opstået i 1834, fungerer som et vigtigt bindeled i Domkirkekvarteret. Pladsen har gennem tiden haft forskellige versioner, men ligger i dag som en nærmest plan græsflade, uden den store programmering. Oprindeligt har pladsen skrånet ned mod rådhuset, hvilket den i fremtiden også vil kunne komme til, for at åbne arealet foran rådhuset op til resten af Stænderpladsen.

Funktionen i det gamle rådhus og dermed også i indretningen af rum har været skiftende gennem tiden. I dag og i de seneste år har bygningen været brugt til velser og skiftende arrangementer og udstillinger.

BYGGET I 1870-1874

SENEST OMBYGGET I 1973

ARKITEKT: JULIUS THOLLE

SAMLET TOTAL AREAL CA. 2.400 M²

Bevaringsfaglig beskrivelse og analyse af bygningen

Det gamle rådhus har et bygningsareal ifølge BBR på 1500 m², men med et samlet areal der nærmere er omkring 2.400 m². Arealet spænder over 3 etager samt en tilhørende kælder. Bygningen står i dag, i sit ydre udtryk, som da det blev opført i 1870, og har derved overordnet velbevaret originalitetsvurdering.

Det gamle rådhus har en høj bevaringsværdi, Bevaringsværdi 2 på SAVE-skalaen, og indgår i et samlet fredet og bevaringsværdigt kulturmiljø.

Den historicistiske bygning har stilistiske træk fra italiensk renæssance og flere tidstypiske træk såsom en vægt på facadedekoration som det dominerende udtryk snarere end de indre rum. Også typisk for den danske historicistiske epoke er materialeholdningen i tegl, træ og granit.

Rundbuen er også meget karakteristisk for denne tid og ses gennemgående over døre og vinduer.

Bygningen er overordnet symmetrisk opbygget, som tydeligt ses i bygningens volumen samt facadens vinduesrytme. Rådhusets indre rumdisponering følger dog ikke længere det symmetriske princip.

Bygningen er hierarkisk opbygget, med Festsalen på 1. sal centralt placeret i bygningen midt i symmetrilinjen, mens mindre sale og rum findes i sidefløjene.

Festsalen er udsmykket med stukkatur, profilerede pilastre og fyldningsdøre, mens resten af rummene er mere spartansk udsmykket.

DEN VESTLIGE FACADE MOD STÆNDERPLADSEN

*“FUNKTIONEN I DET GAMLE RÅDHUS, OG DER-
MED OGSÅ RUMDELINGER OG OVERFLADER,
HAR VÆRET SKIFTENDE GENNEM TIDEN. I DAG
OG I DE SENESTE ÅR HAR BYGNINGEN KUN
VÆRET BRUGT TIL VIELSER OG SKIFTENDE
ARRANGEMENTER OG UDSILLINGER”*

DEN GAMLE BYRÅDSSAL

FESTSALEN PÅ 1. SAL SOM DEN SER UD I DAG

FESTSALEN MED DEN OPRINDELIGE
UDSMYKNING, SOM DEN SÅ UD I 1956 UNDER
EN UDSILLING I ANLEDNING AF 100-ÅRET
FOR JOAKIM SKOVGAARDS FØDSEL

BEVARINGSTILGANG

Vigtige træk

De bærende bevaringsværdier i det gamle rådhus knytter sig til facadens monumentale udtryk samt bygningens historiske betydning og tyngde i den gamle bydel. De knytter sig i samme forbindelse til facadens udsmykning – buefrisen, bæltegesimsen, de profilerede detaljer i sten og de store samt små originale rundbuede vinduer. Den overhængende søjlegang på bygningens forside, samt de store rundbuede vinduer ind til festsalen vurderes også som vigtige bevaringsværdige træk.

Derudover tilskrives bygningen værdi for salenes smukke proportioner med højt til loftet og for materialeholdningen i teglfacaden og de originale træ- og stengulve.

Indvendigt består bygningens bevaringsværdige træk af de originale dobbelt- og enkeltfløjede fyldningsdøre, stukken, de profilerede udsmykninger og brystningspaneler samt kakkelovnen i sidefløjen på 1. sal mod syd.

Beskrivelse af foreløbig bevarings- og restaureringsfaglig tilgang

Forslaget her er udarbejdet efter en pragmatisk tilgang, hvor det overordnede udtryk for det gamle rådhus er bevaret.

Rådhuset bærer præg af at have haft skiftende rumopdelinger hovedsageligt i sidefløjene – disse nyere tilføjelser til bygningen tilskrives ikke værdi og vil derfor kunne fjernes for at kunne tilvejebringe bedre rumligheder til den nye funktion som museum osv.

Senere tilføjelser, der slører bygningens kvaliteter, kan fjernes.

Nye tilføjelser vil bære præg af at have nutidsmarkør.

Overordnet arbejdes der med en respekt for den historiske karakter og nye elementer indordner sig denne.

Der foreslås en ny og mere diskret farvesætning, der trækker tråde til historicismens understilarter og som passer bedre til bygningens nye funktioner.

Akustiklofter fjernes

Bånd og besmykning genetableres

Balkoner åbnes op og lukkes til med glaslåger

Tidligere tunge gardiner genetableres

Søjlers tidligere profilering og besmykning genfindes

Farver og farvekontraster genfindes uden nødvendigsvis at finde det præcist originale udtryk

Døre og paneler holdes malede

Gulvtæpper, linoleum fjernes og de originale gulve restaureres

1:50 PRINCIPIEL OPSTALT OG BESKRIVELSE AF HVORDAN FESTSALENS VÆGGE KAN SE UD VED AT FINDE TILBAGE TIL DE OPRINDELIGE LAG OG KVALITETER

ÅBNINGSTRÆK

Bygningens udfordringer

Den gamle rådhusbygning har, som den står i dag, en række udfordringer for i fremtiden at kunne blive en åben og aktiv bygning. Udover de indvendige udfordringer med ombygninger over tiden, manglende elevator og de manglende tekniske forudsætninger, er ankomstsituationen i dag tung og lukket, med en række visuelle forhindringer. Det er generelt svært at aflæse, hvad der foregår bag vinduerne, og de omveje og trappestigninger, man skal passere for at komme ind, får bygningen til at virke utilgængelig set fra Stænderpladsen.

Åbningstrækket

En stor del af løsningen på de udfordringer sker ved en omdannelse af Stænderpladsen, hvor arealet med parkering foran rådhuset hæves og forbindes med niveauet på resten af Stænderpladsen. Det andet greb består i nænsomt at åbne buerne op i søjlegangen ind til det markante ankomstrum, så åbningerne kommer til at virke større og mere transparente.

Trappen op til søjlegangen kan laves om og dele af den kan trækkes frem mod pladsen, for i den ene side at lave en zone til udeservering, og i den anden side at placere en rampe til kørestolsbrugere.

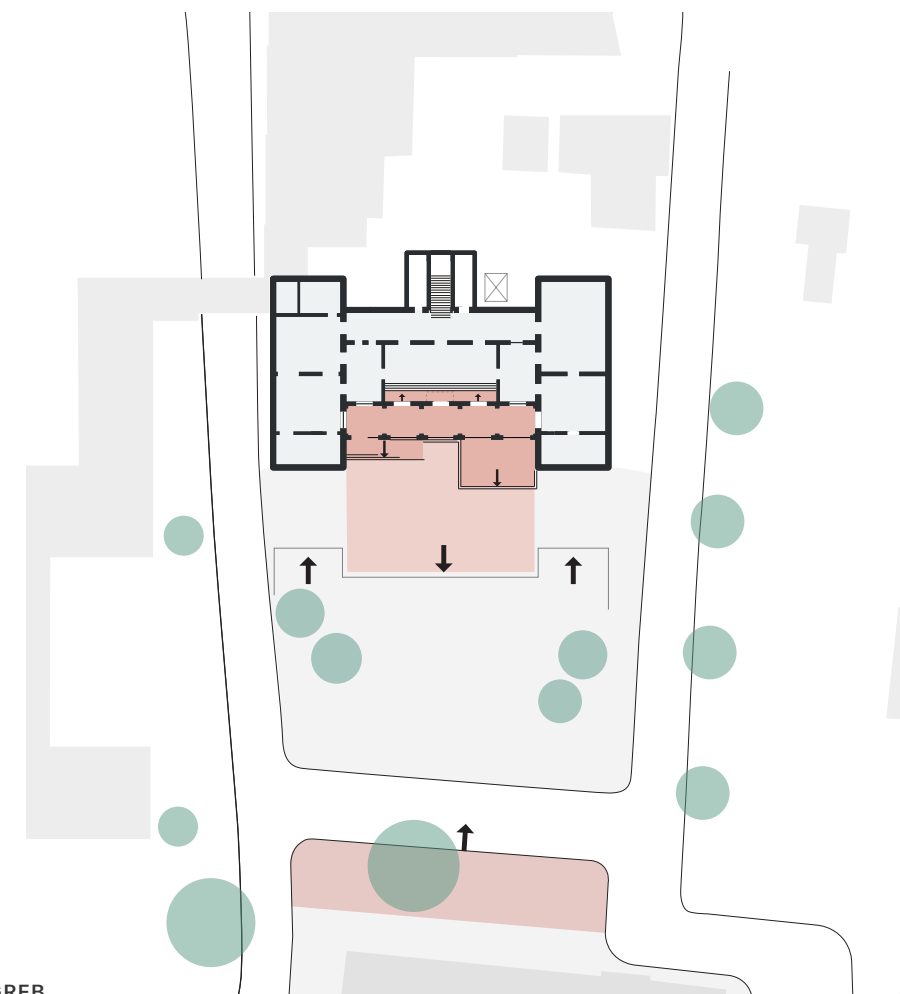
Stænderpladsen

Ved en omdannelse af Stænderpladsen vil potentialet være at få en plads, der er i højere grad vil kunne bruges til events og arrangementer, som den tildels også gør i dag, men hvor formidling fra de to museer også vil kunne indtage og aktivere pladsen.

Samtidigt vil pladsen i fremtiden også kunne have plads til udeservering og opholdszoner, og der kunne potentielt etableres af- og påstigning for turistbusser.

VED EN OMDANNELSE AF STÆNDERPLADSEN OG VED AT ÅBNE FACADERNE SAMT DE INDRE RUM MERE OP, KAN BYGNINGEN OPLEVES MEGET MERE INDBYDENDE. DET SKABER SAMTIDIGT EN RÆKKE NYE MULIGHEDER FOR AT ET KOMMENDE MUSEUM OG VELKOMSTCENTER KAN AKTIVERE OG INDTAGE STÆNDERPLADSEN MED KUNST OG FORMIDLING.

DIAGRAM AF ÅBNINGSGREB

VISUALISERING AF ANKOMST OVER STÆNDERPLADSEN

NYE FUNKTIONER I EN KOMPLEKS BYGNING

Visionen for den kommende omdannelse af bygningen er, helt overordnet, at skabe en åben og aktiv bygning hvor de forskellige aktører og aktiviteter i bygningen og i domkirke kvarteret, kan spille sammen og have en synergieffekt. Derudover skal de forskellige funktioner som Skovgaard Museets udstillinger, cafeen og kontorarealer osv., kunne fungere særskilt, eller aflukket alt efter behov, sæson eller tid på dagen. Det vigtigste rum i den forbindelse er derfor velkomstrummet, hvor tanken er, at billetsalget til hele området skal ske, og hvor alle skal igennem for at bevæge sig ud til bygningens forskellige funktioner. Mere dybdegående beskrivelser og tegninger kan findes under fysiske tiltag senere i materialet.

Overordnet fordeling af funktioner

Helt overordnet er forslaget, at Skovgaard Museet indrettes på 1. og 2. sal, med en butiksfunktion i stueetagen i forbindelse med velkomstcenterfunktionen, der placeres på venstre side fra velkomstrummet. I højre side tænkes indrettet en café eller brasserie-funktion med en særskilt trappe til kælderen, hvor der indrettes industrikøkken m.m. Fælles toiletter, garderobe, teknik, personalefaciliteter og depoter placeres i kælderen, der tænkes totalrenoveret. Der skal etableres en ny elevator, der forbinder alle bygningens etager og som samtidig er stor nok til, at kunstværker og udstillingsinventar kan flyttes fra baggårdsarealet og ind i bygningen. Elevatoren kan etableres udenpå bagsiden af rådhusbygningen, alternativt kan den placeres indenfor i bygningens nordlige fløj.

Velkomstcenter

Velkomstcenterfunktionen tænkes som den centrale indgang til hele Domkirke kvarteret. Her købes billetten, der giver adgang til alle områdets oplevelser, og her fortælles den overordnede historie og fortælling om stedet. Der kan indrettes et mindre areal til butik og rum til forskellige former for formidling om Domkirke kvarteret.

Café

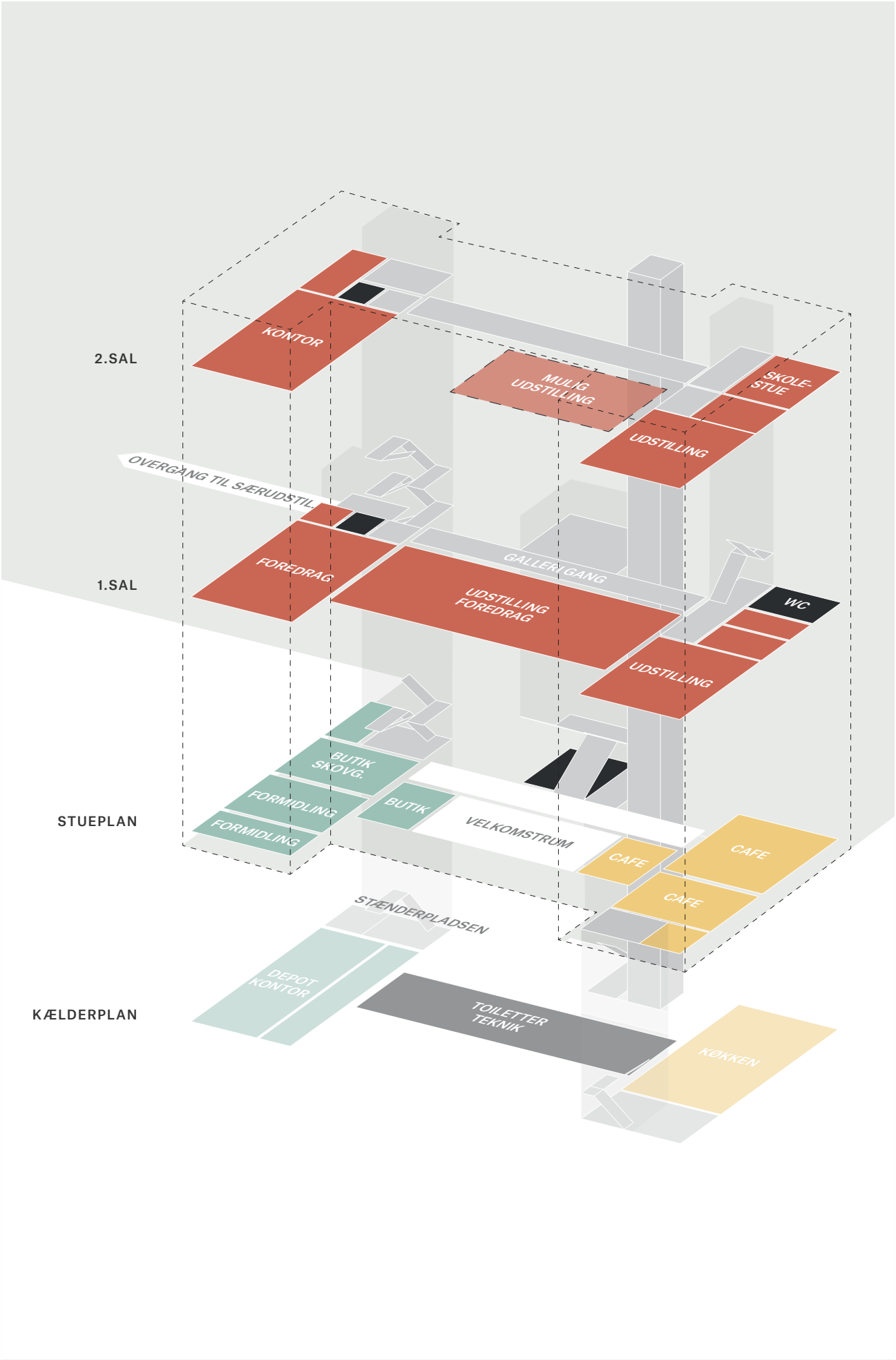
Rummene, der i dag bruges til velser, har en smuk udsigt mod domkirken, og her tænkes, at caféen placeres. Rummene har højt til loftet og store vinduer, hvilket skaber smukke rammer at spise i. På Stænderpladsen, foran bygningen samt i buegangen, vil der potentielt kunne etableres udeservering, hvor en mulig ny døråbning vil kunne skabe en bedre adgang og betjening af serveringen.

Skovgaard Museet

Museet indrettes med den store festsal som centrum, hvor udgangspunktet er, at de skiftende udstillinger samt fælles auditoriefunktioner vil ligge på 1. sal, og dele af den faste samling og administrationen vil ligge på 2. sal. Muligheden for at etablere flere udstillingskvadrater, med et delvist indskudt dæk i den store sal, undersøges og holdes åbent på nuværende tidspunkt. Den mere konkrete indretning og fordeling af udstillingsrum og faciliteter osv. holdes stadig åben og vil i den videre proces komme til at ændre sig. På de næste sider gennemgås mulighederne og potentialet for museet nærmere.

Forbindelsen til Viborg Museums kommende særudstillingsbygning

I tilknytning til det nye Viborg Museum i den tidligere Vestre Landsret, planlægges der at etablere en ny særudstillingsbygning, som Skovgaard Museet vil kunne benytte sammen med Viborg Museum. Sukkenes Bro, der forbinder det nye Viborg Museum med det gamle rådhus vil kunne ombygges og gøres til en naturlig overgang herimellem. Potentielt vil den kunne gøres niveaufri og sikre en let forbindelse mellem de to bygninger.

VISUALISERING AF VELKOMSTRUMMET

VISUALISERING AF DEN GAMLE BYRÅDSSAL
PÅ 1. SAL SOM FOREDRAGSSAL

SKOVGAARD MUSEET I NYE RAMMER

Skovgaard Museet får, ved at flytte ind i det gamle rådhus, en hel række nye muligheder for formidling og udstilling af kunst, samtidigt med at museet får mulighederne og rammerne til at kunne blive et mere aktivt og åbent museum til gavn for endnu flere. Det vil ske ved de flere kvadratmeter til udstilling og administration, og ved at bygningen kommer til at indeholde andre funktioner og er tættere forbundet til resten af Domkirke kvarterets aktiviteter.

Mere end bare rum til udstilling

Udover velkomstcenteret og caféen på stueplan er visionen, at den gamle byrådsal på 1. sal bliver fælles og fleksibel for at andre aktører og aktiviteter i Domkirke kvarteret kan bruge dem, når Skovgaard Museet ikke anvender rummene. I planerne for hele kvarteret er der indtil videre ikke blevet planlagt eller indrettet faciliteter, der specifikt kan anvendes til foredrag og arrangementer for større grupper. Den gamle byrådsal i rådhusbygningens nordlige fløj foreslås at blive særligt dedikeret som auditorie, hvor der vil kunne afholdes arrangementer som fx koncerter og foredrag med op til 80-100 personer. Festsalen vil også kunne anvendes til auditorieformål, når Skovgaard Museet ikke benytter hele rummet til udstilling. Mulighederne for indretning og anvendelse af festsalen beskrives på de følgende sider. Skolestuen, der i forslaget her er placeret på 2.sal, vil få en central rolle i den måde museet kommer til at formidle kunst på, særligt for børn og unge. I de sidste mange år har museet arbejdet meget med inddragelse og formidling til børn, igennem eksperimenterende særudstillinger og igennem interaktive udstillingsformer. Skolestuen vil som et kreativt laboratorium endelig sætte en fast ramme om aktiviteterne og skabe nye muligheder for at børn, unge og voksne kan eksperimentere kreativt.

Tekniske krav til nye udstillinger

Efterhånden som den kunst, som museet selv ejer eller låner til særudstillinger, bliver ældre og ældre, bliver den også mere skrøbelig og mere kostbar. Læg hertil de stigende krav, der stilles i forhold til at sikre bevaringen af denne kunstneriske kulturarv for fremtidige generationer gennem klimastyring og sikring. Skovgaard Museet er det sidste statsanerkendte kunstmuseum i landet, hvor bygningerne ligger så langt fra moderne og tidssvarende forhold. Alle andre statsanerkendte kunstmuseer har fået nye bygninger, eller er blevet renoveret, så de har moderne standarder. Dette er i stigende grad en hindring for museets faglige arbejde, og kan blive en trussel mod museets fortsatte virke.

Det er vigtigt, at udstillingsmulighederne i bygningen lever op til moderne krav både til præsentationen af samlingerne og særudstillingerne. Det betyder klimastyring, der sikrer en stabil temperatur og fugtighed, og at begrænse UV-stråling og LUX fra dagslys og tilbyde en passende kunstig belysning. Det betyder også sikring, der forhindrer tyveri, og som sikrer både kunst og publikum i tilfælde af brand. Det betyder også, at udstillingsmulighederne skal være fleksible i forhold til præsentationer af forskellig slags kunst, ældre og nyere værker, værker af varierende størrelse og antal, malerier og skulpturer eller andre medier. I en ombygning af den gamle rådhusbygning, lægges der dog også vægt på at bevare det historiske interiør, der skaber en ramme, som passer til den slags kunst, museet viser.

ØVERST: SÆRUDSTILLING MED
P.C. SKOVGAARD I 2011
NEDERST: SÆRUDSTILLINGEN
ALKYmistens LABORATORIUM I 2019

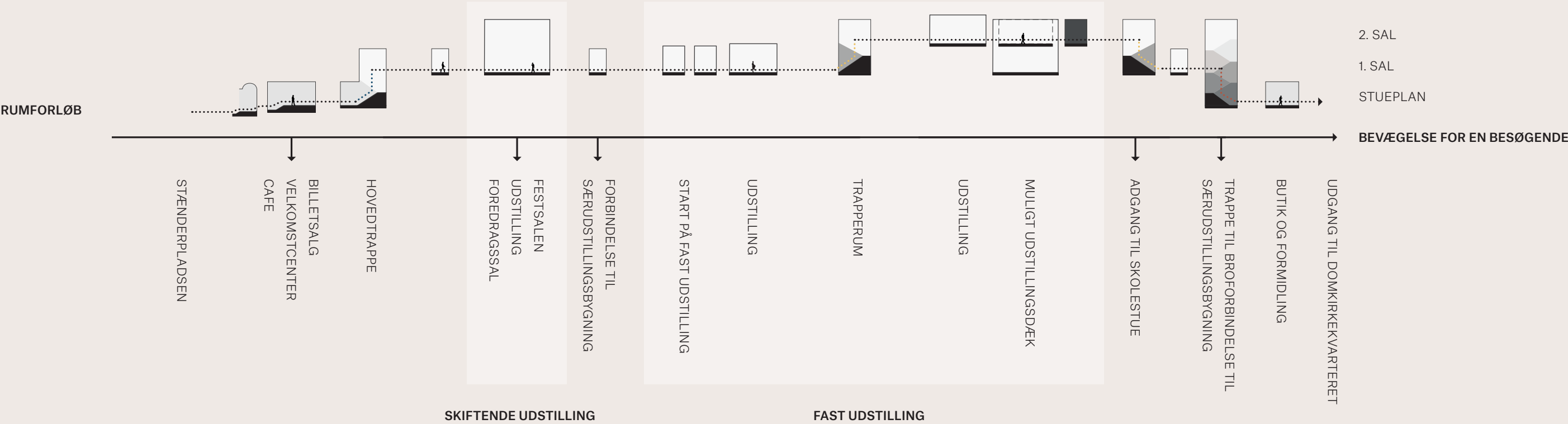
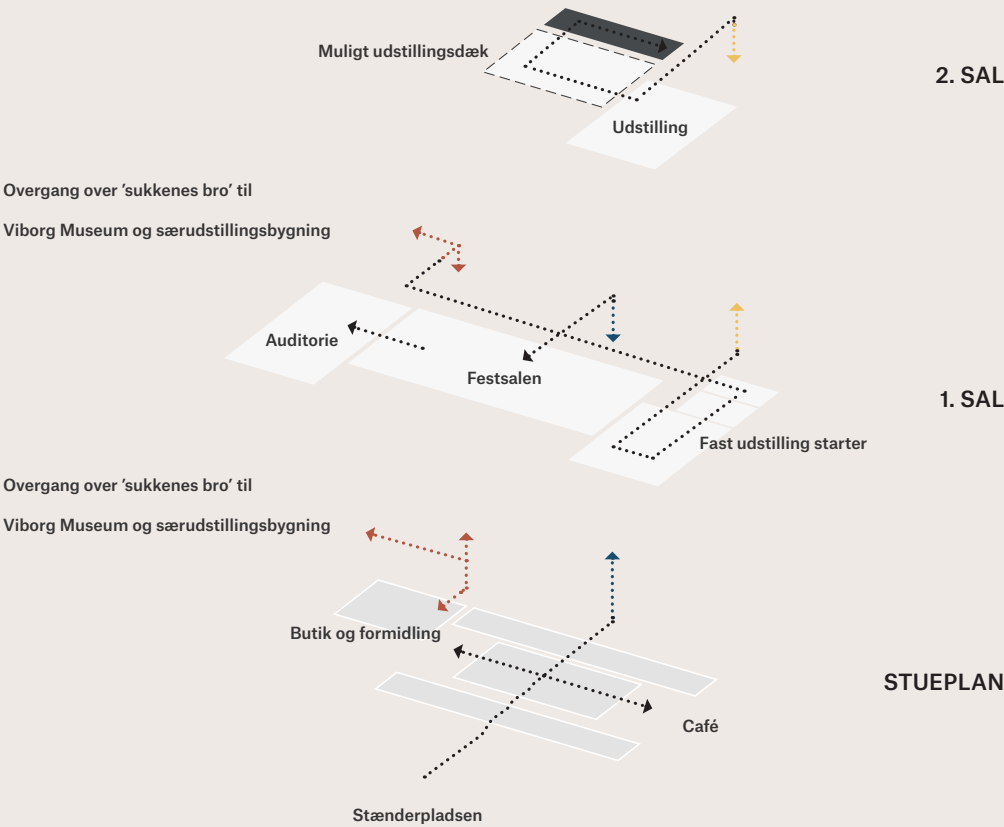
UDSTILLINGSMULIGHEDER

Som besøgende hos Skovgaard Museet i de nye rammer, er det drømmen at man får en høj udstillingsoplevelse, æstetisk og arkitektonisk. Bygningen har mange iboende kvaliteter og et stort potentiale for at give en masse rumlige oplevelser. Udover det har bygningen en smuk udsigt, hvor der både er kig til Domkirken, Sønderød og Nørresø. Derfor er det tanken, at man som besøgende skal komme rundt i hele bygningen, hvor det også vil være muligt at kunne formidle nogle af de sære og skæve historier, der er om bygningen og dens forbindelse til arresten og landsretten.

Den faste udstilling tænkes placeret i den ene fløj af bygningen, på 1. og 2. sal, hvor der opnås et rumligt forløb med vekslende rumstørrelser, noget som er med til at give intimitet og kvalitet til den nuværende udstilling på Skovgaard Museet.

De vekslende rumstørrelser giver også mulighed for at lave variationer i udstillingsudtryk og midler, som fx ved at lave rum med digitale og interaktive redskaber, noget som museet har haft succes med i de seneste år.

Efter at have set udstillingerne på Skovgaard Museet kan et besøg fortsættes på Viborg Museum, ved at gå over sukkenes broen til Landsretsbygningen fra 1. sal. Ellers afsluttes besøget ved Skovgaard Museets butik, hvor velkomstcenteret også kan formidle historien om Domkirkekvartret, eller fortælle om alle de andre oplevelser, man kan se som det næste.

VISUALISERING AF UDSILLINGSRUM
PÅ 1.SAL MED DEN FASTE SAMLING

UDSTILLINGER OG AKTIVITETER

SKOLESTUEN VIL BLIVE ET VIGTIGT AKTIVITETS-
RUM FOR FORMIDLING OG KREATIVE AKTIVITETER
FOR ALLE ALDRE.

KREATIVE AKTIVITETER FOR BØRN OG UNGE,
HVOR MUSEET IGENNEM KREATIVETET KAN
FORMIDLE KUNST.

SÆRUDSTILLINGEN HOVMOD AF REBECCA
LOUISE LAW I 2017.

TH. SÆRUDSTILLINGEN POWER. PORCELÆN.
POESI AF LOUISE HINDGAVL I 2014.

FESTSALEN SOM HUSETS MIDTPUNKT

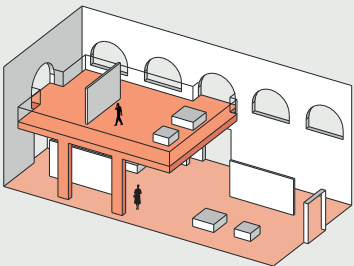
Festsalen 1. sal fungerer, og skal også i fremtiden fungere, som husets midtpunkt. Festsalen tænkes anvendt til skiftende udstillinger og til større arrangementer o. lign.

Rummet var oprindeligt rigt dekoreret, og deri ligger potentialet til, at rummet kan blive til det smukkeste i hele bygningen. Rummets højde, dimensioner og karakter er fantastisk i sig selv, men er som udstillingsrum meget begrænsende, fordi særligt små værker på de store vægge vil komme til at forsvinde. Derfor er tanken, at rummet skal kunne indrettes og tænkes meget fleksibelt, så vægge, bokse og podier kan bygges og tilpasses til hver udstilling og arrangement. Samtidigt arbejdes der med muligheden for at der kan etableres et indskudt dæk, på niveau med anden sal, for på den ene side at etablere mere areal til udstilling, men også for at bryde det store rum. Det kan eventuelt etableres i den ene ende af rummet, så den fulde skala af rummet kan opleves i den modsatte ende. Konstruktionsmæssigt og bevaringsmæssigt ligger der en række udfordringer og problemstillinger, som skal diskuteres og findes løsninger på.

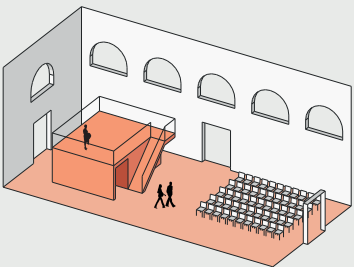
Skovgaard Museet har med succes udviklet en tradition for at vise ny og utraditionel kunst i sine historiske rum, og det vil museet gerne fortsætte i festsalens rammer. Festsalen kunne fungere som en smuk ramme om udstillinger af klassiske malerier i guldrammer, men også være en virkningsfuld kontrast til udstillinger med installationer af samtidskunst, der understreger husets særlige karakter.

*”FESTSALEN OG DEN GAMLE BYRÅDSSAL
VIL KUNNE BRUGES TIL FOREDRAG OG
RECEPTIONER, IKKE BARE ARRANGERET AF
SKOVGAARD MUSEET, MEN OGSÅ AF ANDRE
AKTØRER I DOMKIRKEKVARTERET”*

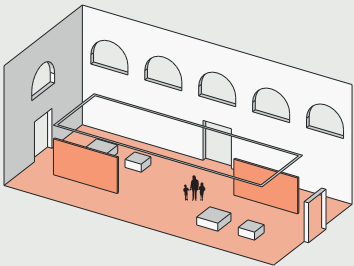
UDSTILLINGSDÆK

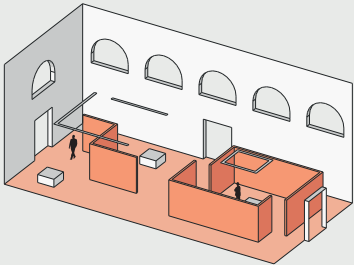
RUMLIGE KONSTRUKTIONER

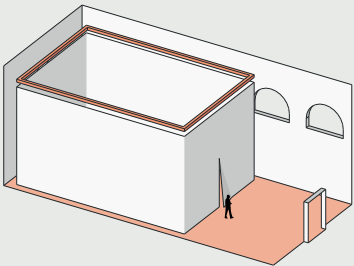
FLYDENDE RUMFORLØB

GUIDET RUMFORLØB

BLACKBOX FUNKTION

FYSISKE TILTAG

Overordnet tilgang

Det gamle rådhus er over tiden blevet mere og mere kompleks i sin organisering. Oprindeligt er bygningen tænkt overordnet symmetrisk med en ligevægt imellem hver fløj, men igennem flere ombygninger er den blevet mere rodet og uorganiseret - også i bevægelsesflowet rundt i bygningen.

Det kan man vælge at se som noget, man skal gøre op med, og derfor gå tilbage til noget, der var engang, eller man kan vælge at bygge videre på de lag, der er kommet undervejs.

Tilgangen i dette forslag ses relativt pragmatisk, hvor tanken er at fjerne det, der ikke længere giver bygningen værdi, genetablere de vigtigste kvaliteter, der var, og at tilføre nye lag, der respekterer de oprindelige tanker og kvaliteter i bygningen.

Planerne her beskriver de rumlige muligheder og er udformet med det formål at kunne begynde en nærmere diskussion af de rumlige muligheder og udfordringer for udstillinger, funktioner og teknik osv. Derfor er planerne vejledende og vil ikke være repræsentative for, hvordan bygningen endeligt vil kunne se ud.

Mere detaljerede og beskrivende plantegninger i målestoksforhold 1:200 er placeret under bilag.

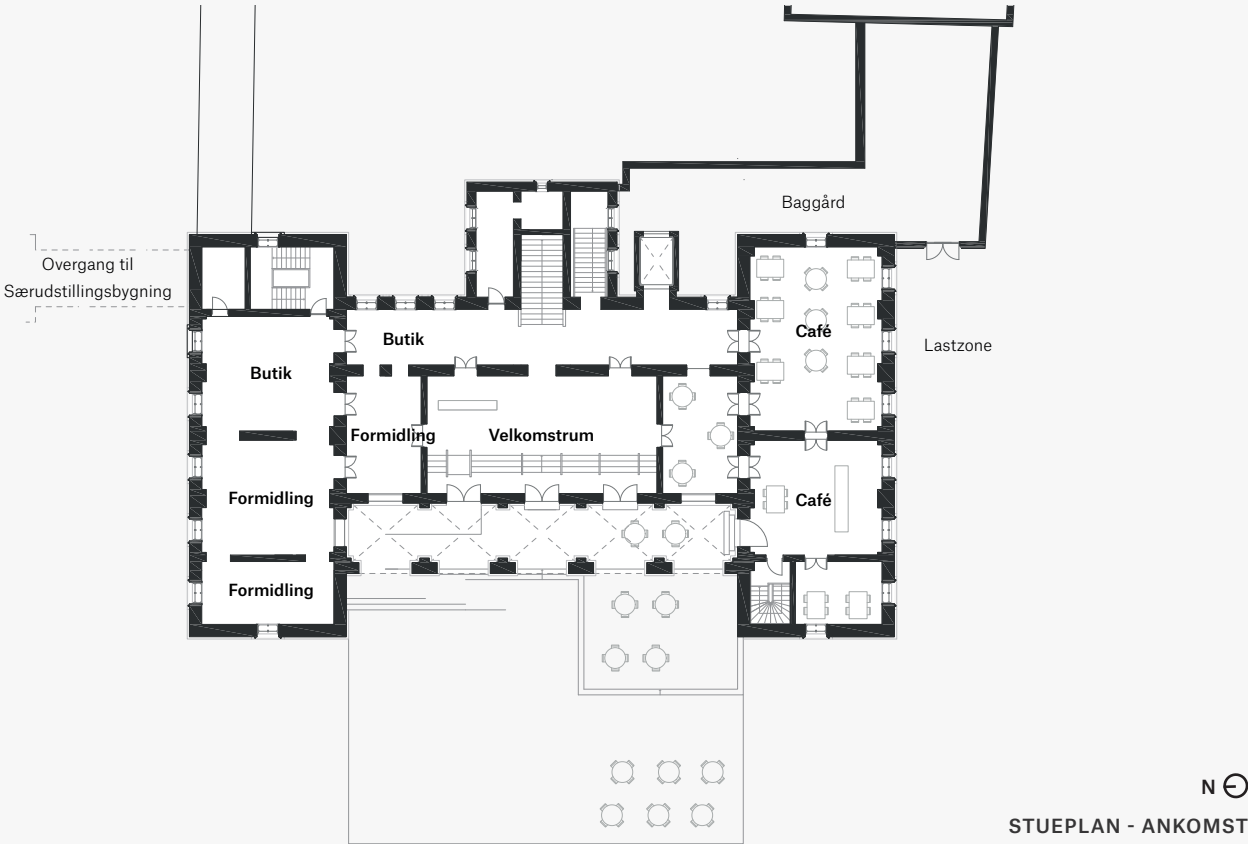
Overordnet areal fordeling (brutto)

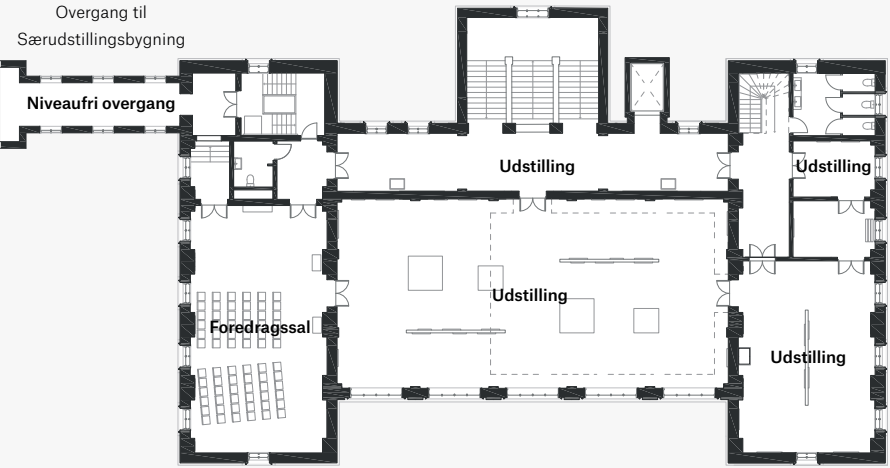
Skovgaard Museet (ekskl. 105 kvm dæk)	1.230	m2
Velkomstcenter (inkl. arealer i kælder)	260	m2
Café	350	m2
Fælles areal inkl. trappe	570	m2
Bagareal til vareindlevering etc. (evt. overdækket)	150	m2

Areal fordelt per etage (brutto)

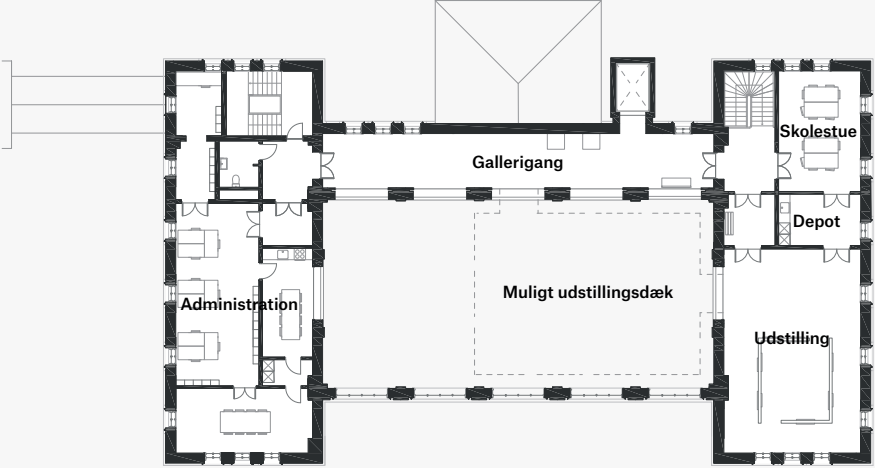
Kælder	650	m2
Stueplan	630	m2
1.sal	700	m2
2.sal	440	m2
I alt	2.420	m2

Arealer ses som vejledende.

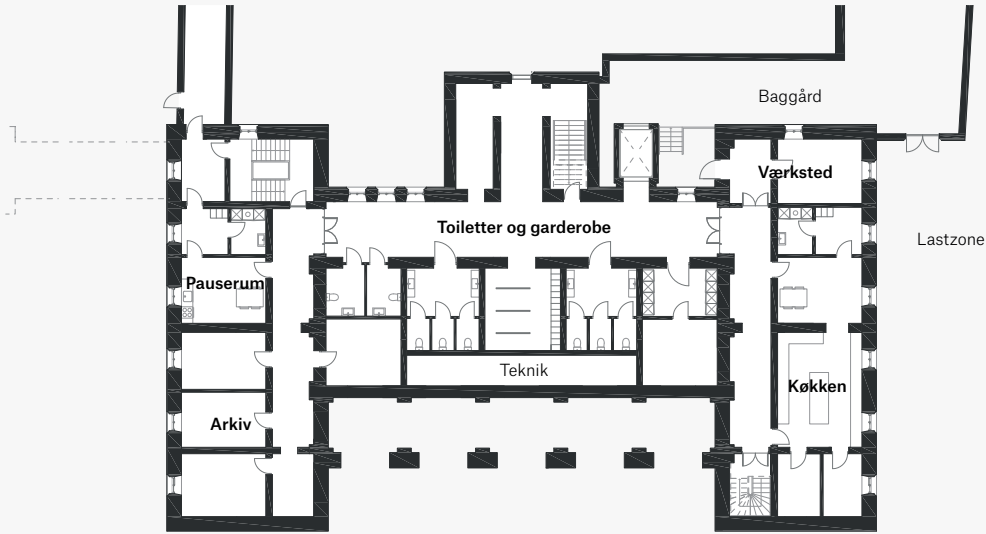

1. SAL - Udstilling

2. SAL - Udstilling og Administration

N
KÆLDERPLAN

EKSISTERENDE FORHOLD FRA VENSTRE;
SØJLEGANGEN
INDGANG TIL HOVEDTRAPPEN
TYPISK LOKALE OG OVERFLADEMATERIALER
KÆLDERGANG

LIGNENDE MUSEER

Mange andre museer rundt om i Danmark er indrettet i bygninger der ikke oprindeligt er tegnet og tænkt til udstilling af kunst, og der er derfor mange erfaringer og referencer at trække på, ved et projekt som dette.

Ved at etablere kunstudstilling i ældre bygninger som det gamle rådhus, kan rummene ofte sætte begrænsende rammer for udstillingerne, men modsat giver rummene også kunsten en intim og karakterfyldt ramme. Samtidig er de eksisterende rammer i lige så høj grad med til at definere et museum, og kan i sig selv være en stor del af oplevelsen for den besøgende.

LIGNENDE MUSEER FRA VENSTRE:
RIBE KUNSTMUSEUM
KOLDINGHUS
SKAGENS MUSEUM

ANKOMSTRUMMET I STUEETAGEN

DEN GAMLE BYRÅDSSAL PÅ 1. SAL

TIDLIGERE RETSSAL PÅ 1. SAL

ANKOMST FRA STÆNDERPLADSEN

FORHOLDENE I DAG

VISUALISERINGER AF POTENTIALET I FREMTIDEN

VELKOMSTRUMMET I STUEETAGEN

TV. FOREDRAGSSAL I DEN GAMLE BYRÅDSSAL PÅ 1. SAL
MF. Udstilling af den faste samling på 1. sal
TH. Ankomst fra Stønderpladsen

